

Raad van Bestuur

Plesmanlaan 125
1066 CX Amsterdam
Postbus 9190
1006 AD Amsterdam
Website (automatisch bepaald)
KvK (automatisch bepaald)

Autoriteit Consument en Markt
Directie Toezicht Energie
Postbus 16326, 2500 BH DEN HAAG

Tevens per e-mail aan: ACM-post@acm.nl

Onderwerp **Codebesluit maatschappelijk prioriteren
Zienswijze Sanquin**

Datum 24-7-2025
Telefoon [REDACTED]

E-mailadres [REDACTED]

Geachte ACM,

Op 26 juni 2025 heeft de Autoriteit Consument en Markt (**ACM**) het Ontwerpbesluit prioriteringsruimte transportverzoeken (**Ontwerpbesluit**) gepubliceerd.¹ Hierin stelt de ACM een nieuw prioriteringskader voor waarmee netbeheerders bij de behandeling van verzoeken om transport van elektriciteit voorrang kunnen geven aan bepaalde functies met een groot maatschappelijk belang.

Naar aanleiding van het Ontwerpbesluit stelt u marktpartijen in de gelegenheid om een zienswijze in te dienen. Stichting Sanquin Bloedvoorziening (**Sanquin**) maakt graag gebruik van deze mogelijkheid, omdat de ACM in het Ontwerpbesluit geen prioriteit toekent aan Sanquin.

Deze zienswijze is als volgt opgebouwd. Na enkele inleidende opmerkingen vraagt Sanquin uw aandacht voor haar onmisbare maatschappelijke taak binnen de gezondheidszorg. Deze unieke rol vindt tevens bevestiging in de op haar van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Aansluitend licht Sanquin toe waarom zij – op basis van de door de ACM in het Ontwerpbesluit gehanteerde beoordelingscriteria – wel voor prioriteit in aanmerking zou moeten komen.

Vooraf

¹ Zaaknummer ACM/25/19478; documentnummer ACM/UIT/645099

Sanquin onderkent dat de ACM bij het vaststellen van het prioriteringskader voor de verdeling van schaarse transportcapaciteit voor een complexe en wezenlijke afweging staat. De maatschappelijke druk om uiteenlopende functies te accommoderen is groot, terwijl de beschikbare capaciteit beperkt is.

Sanquin merkt op dat zij het doel van het Ontwerpbesluit onderschrijft en respecteert. Een zorgvuldige afbakening van partijen met het grootste algemeen belang draagt ertoe bij dat daadwerkelijk geprioriteerd kan worden. Sanquin onderkent dat wanneer te veel partijen aanspraak maken op prioriteit, dit niet alleen de effectiviteit van het stelsel ondermijnt, maar ook de toepasbaarheid en uitvoerbaarheid ervan door netbeheerders bemoeilijkt. De ACM verdient waardering voor het feit dat zij in het Ontwerpbesluit (ruimhartig) prioriteit toekent aan een breed scala aan medische functies. Tegelijkertijd is Sanquin van oordeel dat zij – gelet op haar onmisbare maatschappelijke taak – eveneens voor prioritering in aanmerking behoort te komen.

De onmisbare maatschappelijke taak van Sanquin

Sanquin is een non-profit organisatie en is wettelijk belast met het waarborgen van een veilige en tijdige bloedvoorziening in Nederland. Als enige organisatie in Nederland is zij verantwoordelijk voor de volledige keten van de bloedvoorziening: van donorwerving en bloedafname tot de bewerking, opslag, distributie en levering van bloedproducten aan zorginstellingen. Deze unieke taak is van vitaal belang voor het functioneren van de acute zorg. Ziekenhuizen – en daarmee het Nederlandse zorgstelsel – zijn direct afhankelijk van Sanquin.

In de afgelopen 25 jaar heeft Sanquin geleerd dat voortdurende aanpassing en verbetering noodzakelijk zijn om haar wettelijke taak in een dynamische en veranderende wereld optimaal en efficiënt te blijven uitvoeren. De zorgvraag wordt complexer, externe risico's nemen toe, en technologische innovaties vereisen een flexibele en veerkrachtige organisatie.

Om voorbereid te zijn op de toekomst werkt Sanquin daarom aan de verdere uitbouw van een robuuste, efficiënte bloedbankketen en een geïntegreerd netwerk dat de volledige route van bloedafname tot levering aan ziekenhuizen omvat. Zo kan Sanquin ook de komende 25 jaar een betrouwbare bloedvoorziening garanderen, met blijvende impact op de samenleving. Dit komt ten goede aan de

continuïteit van de zorg én de weerbaarheid van Nederland in geval van crises of schaarste.

Een cruciaal onderdeel van de wettelijke taak van Sanquin is de beschikbaarheid van adequate huisvesting voor de inzameling, bewerking, uitgifte en logistiek van bloedproducten. De dienstverlening van Sanquin is contractueel verankerd in afspraken met alle ziekenhuizen, onder meer in de vorm van *service level agreements* die voorschrijven dat bloedproducten binnen één uur – met een marge van vijftien minuten – aan zorginstellingen geleverd moeten kunnen worden. Deze verplichtingen stellen hoge eisen aan de logistieke infrastructuur, de betrouwbaarheid van de energievoorziening en de geografische spreiding van de bewerkings- en uitgiftelocaties. Daarnaast moeten alle processen binnen de bloedvoorziening voldoen aan strikte normen op het gebied van veiligheid, kwaliteit en doelmatigheid. Een stabiele, goed bereikbare en functioneel ingerichte huisvestingsstructuur is daarmee geen logistieke wens, maar een noodzakelijke voorwaarde voor de invulling van Sanquin's wettelijke taak.

De bijzondere plaats van Sanquin in de gezondheidszorg

In 1998 trad de Wet inzake bloedvoorziening (**Wibv**) in werking. Deze wet heeft tot doel de kwaliteit, veiligheid en beschikbaarheid van bloed en bloedproducten in Nederland te waarborgen. Sindsdien wordt de bloedvoorziening in Nederland uitgevoerd door één Bloedvoorzieningsorganisatie. De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (**VWS**) is belast met de aanwijzing van deze organisatie. Reeds in 1998 is Sanquin door de Minister van VWS aangewezen als Bloedvoorzieningsorganisatie belast met de uitvoering van de wettelijke taken op grond van de Wibv. Sanquin is een non-profit organisatie.

Deze aanwijzing brengt met zich mee dat Sanquin op dit terrein een wettelijk monopolie heeft: zij is de enige zorgaanbieder in Nederland die bevoegd is om bloed in te zamelen, bloedproducten te bewerken en zorg te dragen voor de beschikbaarheid ervan. Sanquin vervult daarmee een essentiële rol als exclusieve toeleverancier van bloedproducten aan Nederlandse ziekenhuizen en zelfstandig behandelcentra ten behoeve van de continuïteit van de gezondheidszorg.

De unieke positie van Sanquin binnen het zorgstelsel komt tevens tot uiting in de op haar van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Zo is Sanquin op grond van het Uitvoeringsbesluit Wet toetreding zorgaanbieders vrijgesteld van de meldplicht aan de Minister bij het verlenen van zorg. Evenmin heeft zij een

toelatingsvergunning nodig. Haar toelating tot het Nederlandse zorglandschap is immers reeds geregeld via de hiervoor genoemde aanwijzing en vastgelegd in de Wibv.

Sanquin behoort op basis van de beoordelingscriteria prioriteit te krijgen

Uit het Ontwerpbesluit volgt dat de ACM aan de hand van drie cumulatieve beoordelingscriteria bepaalt welke activiteiten of functies in aanmerking komen voor prioriteit bij de toekenning van schaarse transportcapaciteit. Deze criteria zijn ontworpen om te waarborgen dat alleen activiteiten die aantoonbaar een groot algemeen belang in Nederland dienen, voorrang krijgen. Het betreft de volgende:

- (i) Het niet krijgen van aanvullende of nieuwe transportcapaciteit leidt ertoe dat:
 - a. de nationale veiligheid van Nederland ernstig wordt geschaad
 - b. ernstig afbreuk wordt gedaan aan de goede publieke dienstverlening op nationaal of regionaal niveau,
 - c. de samenleving ernstig wordt verstoord of ontwricht;
- (ii) De activiteit moet worden uitgevoerd in Nederland om een groot algemeen belang in Nederland te dienen;
- (iii) Er bestaat binnen de Europese Unie redelijkerwijs geen alternatief, zoals een alternatieve locatie of aanbieder

Hierna licht Sanquin toe dat zij aan de cumulatieve voorwaarden van (i), (ii) en (iii) voldoet.

Toepassing van beoordelingscriterium (i):

Ten aanzien van beoordelingscriterium (i) is Sanquin van oordeel dat zij voldoet aan alle onder a tot en met c opgenomen subcriteria. Daarbij zij – zoals u weet – opgemerkt dat deze niet cumulatief zijn en reeds de toepassing van één van deze voldoende kan zijn voor het voldoen aan beoordelingscriterium (i).

a. Niet krijgen van aanvullende of nieuwe transportcapaciteit: de nationale veiligheid van Nederland ernstig wordt geschaad

Sanquin speelt een cruciale rol in de Nederlandse gezondheidszorg doordat zij exclusief verantwoordelijk is voor de inzameling, bewerking en uitgifte van bloedproducten. Als enige organisatie in Nederland die deze taken uitvoert, draagt Sanquin zorg voor een betrouwbare en doelmatige bloedvoorziening, zoals vastgelegd in de Wibv. Deze wettelijke taak is essentieel voor het functioneren van de acute zorg in ziekenhuizen.

Het niet toekennen van aanvullende of nieuwe transportcapaciteit kan deze wettelijke taak in gevaar brengen. Dit kan leiden tot een afname van de beschikbaarheid van bloedproducten, waardoor de continuïteit van acute medische zorg onder druk komt te staan. Daarmee komt de nationale veiligheid in het geding.

Daarbij geldt dat Sanquin vanwege haar wettelijke taak gebonden is aan de noodzaak om op zeer korte termijn bloedproducten te leveren aan ziekenhuizen. Het is daarom van eminent belang dat Sanquin zich kan vestigen in de nabijheid van haar afnemers. Haar logistieke model en wettelijke opdracht laten nauwelijks ruimte voor alternatieve locaties. Indien geen capaciteit beschikbaar is op de daarvoor noodzakelijke locaties, kan Sanquin haar wettelijke verplichtingen eenvoudigweg niet nakomen. Ook om die reden raakt een gebrek aan capaciteit direct aan de nationale veiligheid.

Indien de ACM bij het prioriteren van transportverzoeken tot uitgangspunt neemt dat bepaalde medische instellingen – zoals ziekenhuizen of ambulancevoorzieningen – voorrang krijgen omwille van de continuïteit van de zorg, dan moet ook Sanquin in aanmerking komen voor prioritering. De betreffende zorginstellingen zijn immers direct afhankelijk van de leveringen van Sanquin. Als Sanquin geen capaciteit krijgt, kan zij haar producten niet leveren aan instellingen die wél geprioriteerd zijn, waarmee alsnog het functioneren van die instellingen in gevaar komt. In dat geval wordt het beoogde beschermingsdoel van de prioritering alsnog ondermijnd. De samenhang binnen de keten van zorgverlening vereist dan ook dat Sanquin gelijke prioriteit krijgt als de instellingen die zij bedient.

Tot slot, dat Sanquin de nationale veiligheid dient, en dat dit in andere regelgeving wordt erkend, blijkt uit de omstandigheid dat Sanquin als respectievelijk essentiële en kritieke entiteit wordt erkend in de NIS2-richtlijn en de CER-richtlijn van het ministerie van VWS.

b. Niet krijgen van aanvullende of nieuwe transportcapaciteit: ernstige afbreuk aan de goede publieke dienstverlening op nationaal of regionaal niveau

Hierbij verwijst Sanquin naar hetgeen onder a is uiteengezet. Voor Sanquin is het evident dat, indien zij zich als gevolg van een gebrek aan transportcapaciteit niet vrijelijk nabij haar afnemers kan vestigen, dit ernstige afbreuk doet aan de goede publieke dienstverlening op nationaal en regionaal niveau.

c. Niet krijgen van aanvullende of nieuwe transportcapaciteit; de samenleving wordt ernstig verstoord of ontwricht;

Om herhaling te voorkomen merkt Sanquin ten aanzien van dit subcriterium enkel op dat, indien zij haar wettelijke taken niet naar behoren kan uitvoeren, dit de uitlevering van bloedproducten aan ziekenhuizen schaadt. Deze producten zijn essentieel voor medische handelingen. In dat geval schiet Sanquin tekort in de uitvoering van haar wettelijke taken en haar dienstverlening aan ziekenhuizen. Hierdoor kunnen ziekenhuizen niet de juiste zorg verlenen, wat de samenleving ernstig kan ontwrichten.

Toepassing van beoordelingscriterium (ii):

Verder geldt dat de activiteiten van Sanquin worden uitgevoerd ter behartiging van een groot algemeen belang in Nederland. Zoals vermeld heeft de Wibv tot doel de kwaliteit, veiligheid en beschikbaarheid van bloed en bloedproducten in Nederland te waarborgen. Sinds de inwerkingtreding van de Wibv wordt de bloedvoorziening uitgevoerd door één Bloedvoorzieningsorganisatie. Deze organisatie wordt aangewezen door de Minister van VWS. Reeds in 1998 is Sanquin door de Minister van VWS aangewezen als Bloedvoorzieningsorganisatie voor de uitvoering van de wettelijke taken op grond van de Wibv. Deze aanwijzing brengt met zich mee dat Sanquin op dit terrein wettelijk monopolist is, aangezien zij als enige zorgaanbieder in Nederland bevoegd is om bloed in te zamelen, bloedproducten te bewerken en zorg te dragen voor de beschikbaarheid daarvan. Er is dus geen andere partij in Nederland die deze activiteiten mag of kan uitvoeren.

Toepassing van beoordelingscriterium (iii):

In de Europese Unie heeft elke lidstaat een eigen inrichting van de bloedvoorziening. De invoer van bloedproducten uit andere Europese landen is

echter – op enkele uitzonderingen na – verboden, waardoor er redelijkerwijs geen alternatief beschikbaar is.

Conclusie: Sanquin behoort in aanmerking te komen voor prioriteit

Gelet op de maatschappelijk rol en wettelijke taak van Sanquin, is Sanquin van mening dat zij een activiteit uitvoert die volgens de afbakening van de ACM past binnen de prioriteitskader en bovendien voldoet aan de beoordelingscriteria van de ACM en zodoende als een partij dient te worden aangemerkt die een groot maatschappelijk belang dient. Het prioriteren van transportcapaciteit voor Sanquin sluit nauw aan bij de doelstellingen van het Codebesluit en is vergelijkbaar met de voorrang die wordt toegekend aan andere medische dienstverleners, zoals transplantatieteams en trombosediensten.

Ten slotte, met uitzondering van de toelatingsvergunning, waarvoor Sanquin wettelijk is vrijgesteld, kan Sanquin voldoen aan het ter beschikking stellen van resterende bewijsmiddelen, zoals een uittreksel van kamer van Koophandel en een crisisplan als bedoeld in artikel 8a.5, eerste lid van het uitvoeringsbesluit Wet, kwaliteiten, klachten en geschillen.

Sanquin dankt u bij voorbaat voor het in behandeling nemen van deze zienswijze. Mocht u op enig moment behoefte hebben aan nadere informatie over de activiteiten van Sanquin, dan is zij vanzelfsprekend bereid deze te verstrekken.

Hartelijke groet,

